

МАЛООКА Леся Василівна,

кандидат історичних наук, доцент,

Київський національний університет культури і мистецтв,

Київ, Україна, show-biz@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2511-8470>

ОРГАНІЗАЦІЯ МАСОВИХ СВЯТ

Анотація. *Актуальність.* Масові свята як складне явище передбачають відображення життєвих традицій суспільства, позицію народу щодо віри в ідеали. Саме тому в Україні чітко окреслюється якісне зростання інтересу до масових дійств, у тому числі як інструменту в публічному управлінні. Це підтверджує їх роль та вплив на формування національної культури та обумовлює актуальність дослідження процесу їх організації. *Мета і методи.* Стаття присвячена дослідженню процесу організації масових свят як важливого соціокультурного чинника, що здійснює вплив на формування національної культури. У дослідженні використано емпіричний і системний підходи, згідно з якими процеси організації масових свят, що здійснюються нині, проаналізовано у взаємозв'язку та розвитку. Також використано методи аналізу та синтезу. *Результати.* У ході аналізу процесу організації масових свят визначено, що демократичність масових свят відповідає усім ознакам існуючої системи управління в країні. Обґрунтовано, що загальна пануюча атмосфера є безпосереднім і важливим елементом масового заходу. А тому організація масового свята як засобу утвердження позиції народу чи влади передбачає здійснення виховного впливу, що проявляється тоді, коли певні ідеї й засади стають власне всенародними і відповідають реаліям життя. *Висновки та обговорення.* Наукова новизна одержаних результатів полягає у визначенні особливостей організації масового свята як особливого типу прояву культурного буття соціуму, де відображені принципи реального життя, фіксуються і набувають подальшого розвитку культурні надбання народу. Використання запропонованих підходів дозволить здійснювати організацію масових свят, націлених на популяризацію і збереження культурної ідентичності населення країни.

Ключові слова: масові свята, організація, соціокультурна діяльність, соціум, національна культура.

Малоока Леся Василівна, кандидат исторических наук, доцент, Киевский национальный университет культуры и искусств, Киев, Украина

Организация массовых праздников

Аннотация. *Актуальность.* Массовые праздники как сложное явление предусматривают отражение жизненных традиций общества, позицию народа в вере в идеалы. Именно поэтому в Украине четко определяется качественный рост интереса к массовым действиям, в том числе как инструмента в публичном управлении. Это подтверждает их роль и влияние на формирование национальной культуры и обуславливает актуальность исследования процесса их организации.

Цель и методы. Статья посвящена исследованию процесса организации массовых праздников как важного социокультурного фактора, оказывающего влияние на формирование национальной культуры. В исследовании использованы эмпирический и системный подходы, согласно которым процессы организации массовых праздников, осуществляемые в настоящее время, проанализированы во взаимосвязи и развития. Также использованы методы анализа и синтеза. *Результаты.* В ходе анализа процесса организации массовых праздников определено, что демократичность массовых праздников отвечает всем признакам существующей системы управления в стране. Обосновано, что общая господствующая атмосфера является непосредственным и важным элементом массового мероприятия. А потому организация массового праздника как средства утверждения позиции народа или власти предусматривает осуществление воспитательного воздействия, проявляется тогда, когда определенные идеи и принципы становятся собственно всенародными и соответствуют реалиям жизни. *Выводы и обсуждение.* Научная новизна исследования заключается в определении особенностей организации массового праздника как особого типа проявления культурного бытия социума, где отражены принципы реальной жизни, фиксируются и приобретают дальнейшего развития культурное достояние народа. Использование предложенных подходов позволит осуществлять организацию массовых праздников, нацеленных на популяризацию и сохранение культурной идентичности населения страны.

Ключевые слова: массовые праздники, организация, социокультурная деятельность, социум, национальная культура.

Malooka Lesia, PhD (History), Associate Professor, Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine

Organization of mass celebrations

Abstract. *Actuality.* Mass holidays, as a complex phenomenon, involves reflection of the life traditions in society, the position of the people in terms of faith in the ideals. That is why in Ukraine, the qualitative growth of interest in mass actions, including as an instrument in public administration, is clearly outlined. This confirms their role and influence on the formation of national culture and determines the relevance of the study of the process of their organization. *Purpose and methods.* An article devoted to the study of the process of organizing mass celebrations as an important socio-cultural factor that influences the formation of national culture. The study used empirical and systematic approaches, according to which the processes of organization of mass celebrations being carried out now are analyzed in the interconnection and development. Methods of analysis and synthesis are also used. *Results.* During the analysis of the organization of mass holidays, it was determined that the democratic nature of mass holidays corresponds to all the signs of the existing system of governance in the country. It is substantiated that the general dominant atmosphere is a direct and important element of a mass event. Therefore, the organization of a mass holiday, as a means of asserting the position of the people or power, implies the exercise of educational influence, which manifests itself when certain ideas and principles become their own national and correspond to the realities of life. *Conclusions and discussion.* The scientific novelty of the results obtained is to determine the peculiarities of organizing a mass holiday as a special type of manifestation of the cultural existence of society, which reflects the principles of real life, and captures and further develops

the cultural heritage of the people. The use of the proposed approaches will allow organizing mass celebrations aimed at popularizing and preserving the cultural identity of the country's population.

Keywords: mass holidays, organization, socio-cultural activity, social life, national culture.

1. Актуальність проблеми **Actuality of problem**

Характерною рисою масових свят є одночасна участь у них значної кількості людей, що сприяє їх консолідації, оскільки причетність до масового дійства викликає спільні почуття, об'єднує думки та прагнення. Таким чином, масові свята можна прирівняти до своєрідної естетизованої форми суспільної національної свідомості, рівень якої перебуває у прямій залежності від ступеня соціальної консолідації. Тобто креативна енергія, що вивільняється під час масових видовищ, є глобальною рушійною силою, яка здатна об'єднати ідейно та духовно народ в єдине ціле. Оскільки саме під час святкового дійства люди повніше відчують себе єдиним народом, нацією, навіть за умови, якщо вони належать до різних національностей. А відтак нові економічні обставини формують умови для організації нових форм масових театралізованих свят, що, своєю чергою, робить дослідження масового свята як чинника становлення національної культури актуальним і важливим.

Стан вивчення проблеми. Цій проблемі приділялась неодноразово значна увага з боку таких вітчизняних дослідників, як М. Бахтін (1990), О. Бойко (2017), О. Воропай (1993), Д. Генкин (1975), О. Логвінова (2014), Т. Самая (2017), І. Шарев (1978). Проблематику організації масових свят та їх специфічного впливу на формування культури суспільства у своїх роботах піднімали також зарубіжні вчені: Е. Гован (Govan, 2002), А. Задрожинська (Zadrozynska, 2002), В. Кремон (Cremona, 2004), Дж. Морено (2003) та ін.

Невирішені питання. Проте постійні трансформаційні процеси в житті країни та її населення постійно змінюють ставлення останнього до традицій і культури. Такі зміни реалізуються нині через масові свята, що робить проблему їх створення, організації через призму підтримки національної культури відкритою та невирішеною.

2. Мета і методи дослідження **Purpose and methods of research**

Мета статті – дослідження процесу організації масових свят як важливого соціокультурного чинника формування і становлення національної культури.

Методологічною основою дослідження є системний та історичний підходи до вивчення процесу організації масових видовищ, наукові здобутки провідних учених, присвячені проблемам формування сучасної естради та шоу-бізнесу.

У ході дослідження використано загальнонаукові методи пізнання суспільних явищ і процесів, такі як абстрактно-логічний та метод аналізу – при узагальненні основних прийомів в організації масових свят. При виокремленні особливостей організації масових свят та їх впливу на формування культури використано спектр методів, притаманних теоретичному та емпіричному рівням наукового аналізу.

Інформаційна база дослідження. Отримані результати ґрунтуються на наукових працях провідних вітчизняних і зарубіжних учених-мистецтвознавців, а також результатах власних досліджень автора.

3. Результати дослідження **Research results**

За *З. Фрейдом* (1989), існує безпосередній зв'язок та взаємне спілкування між несвідомим різних людей. *Дж. Морено* (2003), своєю чергою, сформував концепцію, згідно з якою суттєво важливою основою і механізмом спілкування та взаємодії людей є «загальне несвідоме», що виникає і функціонує при відносно тривалому контакті між людьми та сприяє зняттю інтерперсональних рольових конфліктів.

До того ж підсвідомий потяг до колективного святкування є визначальною особливістю процесу становлення й формування нації. Саме масові свята відображають відгук та історію народу, окреслюють риси його майбутнього, віддзеркалюють сучасне життя, саме ту конкретику, якою сьогодні живе народ, її актуальні суспільно-політичні завдання.

Для країн Європейського Союзу, які пройшли етапи національного становлення і природної експансії, театралізовані масові свята як чинник формотворення національної свідомості вже не є типовим й актуальним. У даній ситуації свята виступають у ролі розважальних заходів виховного, навчального, релігійного плану тощо. Їх місце зайняли форми суто політичного характеру, такі як антиглобалістські, антивоєнні маніфестації, мітинги.

Тобто креативна сутність європейських театралізованих масових свят, зокрема їх організація, модернізувалася й актуалізувалася відповідно до рівня повсякденних життєвих завдань (Малоока, 2017а, с. 32).

Формування культурно-мистецького феномену естради відбулося в епоху модернізму, а становлення її художньо-естетичної специфіки та мистецьких базових засад припало на постмодерністичну добу, культурна парадигма якого зняла проблему протистояння культур: еле-

менти масової культури включаються в контекст елітарної і навпаки (Самає, 2017, с. 24).

Отже, такий могутній чинник із націотворчого перетворився на суто рефлексивний. Натомість у державах Сходу, Африки, Латинської Америки – тобто країнах, що розвиваються, – організація масових свят продовжує зберігати значний націотворчий потенціал, вагому суспільно значущу роль.

В Україні народні свята були завжди тісно пов'язані з трудовими процесами. Обрядові ігри, веселощі мали цілком практичну мету: закликаннями, піснями, ритуальними діями примножити власний добробут та досягти згоди і гармонії з природою.

Із плином часу функції обрядових ігор змінюються. У них посилюються елементи театралізації, зовнішньої режисури. А згодом і сам обряд починає виконувати лише символічну роль, відкриваючи дорогу розвитку нових форм організації масових видовищ. У сучасному масовому святі України обрядові традиційні елементи поєднуються в естетичне ціле, що створює відчуття гармонійного злиття народних традицій із сьогоденням.

Так, поєднання традицій сучасного і минулого є природним для передачі національної культурної спадщини із покоління в покоління і виявленням справжньої самосвідомості. Отже, театралізовані масові свята можна характеризувати і як феномен спадкоємного розвитку нації, що ускладнює з плином часу процес їх організації.

Д. Генкін (1975) визначає масове театралізоване свято як особливий вид соціально-культурного життя та передбачає багато типів такого дійства, найбільш значущим з яких є торжество, видовище, обряд, ритуал та карнавал (с. 44). Кожна історична епоха спирається на ті форми масових дійств, що найбільше відображають суть епохи. Так, під час революційних перетворень актуальними є, на думку *І. Шарев* (1978), такі: демонстрації, ходи, мітинги і особливі організації маси, характерні для революції. Їх агітаційна спрямованість поєднувалась із яскравою видовищністю (с. 25). Адже соціальна енергія, що об'єднує спільноту, потребує цілеспрямованої уваги держави, та водночас закладений у цій енергії виховний потенціал дозволяє оволодівати настроями мас, стверджуючи об'єктивні для всієї нації принципи.

Роль театралізованих масових свят у житті народу неоднакова в різні періоди його розвитку та становлення. Так, у межах європейської цивілізації виокремлюються такі етапи, як становлення і розквіту, виродження і спотворення та етап формального відродження й утилітарного пристосування.

Театралізованим масовим святом за нинішніх часів називають особливий тип прояву культурного буття соціуму. Суспільне за фор-

мою, виховне за метою та містеріально-естетичне за змістом, масове свято ґрунтується на складному комплексі історико-психологічних умов, що обов'язкове до врахування у процесі їх організації.

Перший етап становлення і розквіту характеризується найвищим рівнем розвитку театралізованих масових свят і відноситься до Античної епохи. Особливої довершеності, органічності й емоційної виразності, а отже, й сугестивної сили, досягають театралізовані масові свята народів, для яких панівною релігією був політеїзм, тобто язичництво. З найдавніших часів у греків існував культ народної ходи, що супроводжувалась хоромим співом, танцями й виставами. Окрім того, влаштовувалися змагання хорів та поетів. Саме у період розквіту полісної демократії на основі цих масових театралізованих свят виникли трагедія, комедія і сатирична драма, які в Афінах з початку V ст. до н. е. стали складовою частиною яскравих містерій, присвячених богу Діонісу.

В епоху Середньовіччя, коли агресивний клерикалізм у більшості країн Європи став основою державної політики, театралізовані масові свята, як і вся культура того періоду, набували подекуди відверто потворних форм, що характеризує етап виродження і спотворення. Ще за римських часів було заведено розпинати полонених і злочинців на свята з метою розважити плебс і зайвий раз продемонструвати могутність короля чи імператора.

Тому й у Середні віки всеприлюдні страти зазвичай приурочували до церковних свят, урочистих подій, масових гулянь тощо. Зокрема, в Іспанії після 1480 р., коли королевою Ізабеллою Кастильською було затверджено на державному рівні всевладдя «найсвятішої інквізиції», єзуїтські розправи над сотнями тисяч безвинних людей перетворювалися на грандіозні масові театралізовані заходи – з урочистими ходами, костюмованими дійствами, у яких головну роль виконували засуджені до спалення (Малоока, 2017b, с. 62).

Для етапу формального відродження і утилітарного пристосування характерний потужний поступ науково-технічного прогресу, який призвів до нечуваної раніше відокремленості індивідів один від одного. Об'єм традиційного безпосереднього спілкування різко знизився, на зміну йому прийшли нові форми комунікації – телефонна, радіохвильова, супутникова, мережева тощо, що вагомо вплинуло на процес організації масових свят, видовищ.

Низький рівень сучасної української естради свідчить про актуальність зазначеної проблематики та потребує більше уваги дослідників, зокрема аналізу ситуації, ретельного розбору причин, що призвели до незадовільного стану як естраду, так і шоу-бізнес, при всій різниці між ними щодо художньо-естетичної змістовності. При всій демократичності, мобільності та відкритості масових видовищ нам слід підтри-

мувати високий рівень їх організації та реалізації: регламентувати, захищати від вседозволеності, пласкості і спрощеності.

На сьогодні естрадне мистецтво балансує між історичними, сучасними і маргінальними формами існування. Виходячи з цього, потрібно пам'ятати, що перехід у нову якість має бути ґрунтовним і виваженим (Самая, 2017, с. 26).

Потреба в нарочитій театралізації масових заходів просто зникла. Увага акцентувалась на відеомонтажі, оскільки більшості людей зручніше й безпечніше стежити за будь-якою подією вдома по телевізору, аніж безпосередньо брати в ній участь. За цих умов функцію природних, спонтанних народних свят і зібрань майже повністю перебрали на себе цільові масові мітинги й маніфестації, які ми сьогодні безперервно споглядаємо, знову ж таки з телевізора та мережі Internet.

Таким чином, доцільним є зазначити, що для кожної окремої нації, навіть групи націй як цілісної ментальної структури, є характерними свої, притаманні лише їй методи і прийоми в організації театралізованих масових свят. Багатовимірність цього поняття вимагає розглядати його з різних точок зору, давати різні варіанти визначень. Кожний аспект розглядається й оцінюється окремо – історією, соціологією, етнографією, культурологією тощо.

За словами *Д. Генкіна* (1975), свято як дійство є перекладом на мову ігрових правил (ритуалів, обрядів, символів). Умовна дія у святі сприймається цілком серйозно. Така умовність підкреслює значення реальних подій, що лежать в основі святкового дійства (с. 44).

Необхідність свята виглядає як продовження трудового ритму людини, своєрідний «відкат», після напруження. Адже природа заклала в людині потребу підсумовувати різні етапи своєї діяльності через чергування буднів та свят, оцінювати свій внесок у розв'язання тих чи інших суспільних завдань. Чим значніший соціальний прогрес, інтенсивніший ритм життя та напруженіша трудова діяльність, тим необхіднішою бачиться наявність масових театралізованих свят. Усвідомлення сенсового поєднання праці та свята – суть історично напрацьованого досвіду людства.

Однак із цим твердженням вступає у парадокс реальність розвинених держав, де високий рівень соціальної комунікації технічними засобами відображає обмін думками, ідеями, працюючи тим самим на посилення індивідуалізму й самодостатності особи.

Сьогоднішня ситуація наочно демонструє неможливість повної заміни естрадного мистецтва шоу-бізнесом, оскільки ці явища є нетотожними за генезою і соціокультурними функціями.

Звісно, проникнення шоу-бізнесу в національний соціокультурний простір – це вже доведений факт, інше питання – функціонування та результати цього виду діяльності. Зауважимо, що на сьогодні меха-

нізми шоу-бізнесу в Україні працюють не лише в естрадній музиці, але і в інших сферах – спорті, рекламі, політиці тощо. Пояснюється це тим, що похідне поняття «шоу» не є формою спеціалізації та реалізації естрадного мистецтва, а перекладається як показ або демонстрація, сформована за алгоритмом певних технологій, та означає PR, від якого залежить матеріально-фізична зацікавленість – бізнес.

Таким чином, вищезгадані дослідження демонструють нам те, що масовий аспект вивчення естради як об'єкта розважальної діяльності не дає можливостей для вивчення мистецтва естради як явища художньої культури, зокрема розгляд її внутрішніх механізмів, закономірностей, художньо-естетичних та професійних основ.

На думку *І. Шарєва* (1978), масові театралізовані свята завжди мають стихійний характер – пропагують ті чи інші ідеали, підтримують або засуджують систему, прославляють героїв дня, чергових кумирів, відображаючи тим самим ті чи інші світоглядні парадигми. Своєю чергою, управлінська система накладає відображення на святковість як форму вияву життєвих потреб людини (с. 25).

Так, в умовах Ранняго капіталізму масові народні свята звузились і викривились, прониклись комерційним духом або обмежились рамками приватного буття. *М. Бахтин* (1990) відзначає, що кімнатне свято людини буржуазної епохи зберігає в собі у викривленому вигляді правдиву природу свята (відкриті двері, достаток, сміх, перевдягання, побажання). Такий вид святкування відповідав суспільним функціям даного устрою – відновленню затрачених сил, «відключенню» від механічної, позбавленої самостійності роботи (с. 172).

Масові народні театралізовані свята як форма культурної діяльності – це продукт народної художньої творчості. За своїм соціальним завданням, спрямуванням й естетичним характером продукт відповідає сучасній художній самодіяльності. І сьогодні ідеї, погляди, уявлення, художні смаки, естетична свідомість народних масових театралізованих свят складається стихійно, на рівні буденної свідомості.

Сучасні масові видовища у своїй практиці організації використовують як елементи народної творчості минулого, так і те нове, що відображає дух часу, спосіб життя сьогодні. З розвитком культурного і суспільного життя, ускладненням його структури та складових масові театралізовані свята набувають ознак соціальності та стають навіть найбільш дійовою формою єднання людей у спільноту за часів соціальних звершень, що дещо ускладнює процес їх організації. У таких ситуаціях новим змістом масових театралізованих свят стають економічні, політичні перетворення у суспільному житті. У святі гостро вимальовуються актуальні проблеми доби, відбивають класові настрої, є зрозумілою чітка позиція більшості.

Враховуючи зазначене, нами визначено, що «яскравим прикладом вищезазначеного є сьогодняшня ситуація в країні, яка формує жанрову складову і змістовну наповненість масових дійств, які, своєю чергою, дедалі частіше набувають ознак скорботи, національного піднесення, супротиву духу народу» (Малоока, 2017а, с. 31), що обумовлює ряд особливостей у процесі організації масових свят. А це, своєю чергою, викликає у людини певні психологічні відчуття, яким притаманні піднесення душевних, життєвих сил, що потребували емоційно-естетичного вираження. Так виникають умови для інтенсивного розвитку нових за змістовним навантаженням форм свята як засобу впливу видовищного мистецтва на національну культуру і її формування зокрема.

Новий моральний, емоційний тонус зумовлює відповідні видовищні форми вираження, основними з яких стали маніфестації, ходи, масові театралізовані видовища. Соціальне призначення цих дійств – прославити, ствердити новий соціальний устрій як нову форму людської самовизначеності. За цих умов масове свято виконує функцію закріплення у свідомості людини прогресивного світогляду, моралі, звичаїв (Малоока, 2017а, с. 33).

Масове свято, що має високий художній та виховний потенціал, втрачає свої позиції під тиском самодіяльних виконавців, які створюють масовий музичний продукт. У цей період відбувається поступова переорієнтація українського суспільства на західну модель розважальної індустрії.

Існуючі умови сучасної України створюють свій суспільний фон для проведення масових театралізованих свят. Пануюча національна ідея сьогодні певною мірою відсутня. На думку деяких дослідників, зневіра у багатьох фіксованих попередньо ідеалах, зокрема й церковних, призвела до того, що свята і обряди, загальнодержавні свята перестають бути природною потребою для людини, громадянина. Вони приваблюють лише своїм видовищним елементом, а про те, щоб стати учасником дійства, вільно імпровізувати, – для сучасного українського громадянина, стурбованого проблемою виживання, не може бути й мови.

Небезпечним наслідком такої суспільної індиферентності є масовий алкоголізм, що підтверджують статистичні дані (Державна служба статистики..., 2018), як сурогатний спосіб досягнення душевного комфорту в компанії чи наодинці з самим собою.

Отже, загальноекономічна атмосфера є безпосередньою присутністю у святі. Фальш, протиріччя, розлади у суспільстві повною мірою відчуються й тут. Масовий захід, ініційований владою і не підкріплений життєвою правдою, не відповідає суті народного дійства й нежиттєздатний. Свято як засіб утвердження устрою здатне чинити могутній виховний вплив, що з надзвичайною силою проявляється тоді,

коли певні ідеї й засади стають власне всенародними та відповідають реаліям життя. Відчуття солідарності, правди, надії, радості, скорботи – глибокі переживання, що тісно поєднували і єднають сьогодні людей, – виховують свідоме ставлення до дійсності, слугують по нині цілеспрямованому формуванню патріотизму, національної гордості, гідності, політико-моральної єдності народу та сповідуванню єдиних духовних та суспільних потреб.

У період розбудови української держави перспективною вважається орієнтація виховання на основі національної культури. Масові театралізовані свята в період національного відродження повинні сприяти органічному й коректному засвоєнню людиною національної культури, зокрема й таких її складових, як економічна культура, культура життєвого самовизначення, моральна й естетична культура. Національне виховання й піднесення має зосереджуватись на поширенні знань народу про своє минуле, виховувати та формувати творчий підхід до національних надбань.

Таким чином, головною метою організації масових свят є їх вплив на формування національного виховання і сповідування ідей державного, суспільного та культурного творення. Нині в Україні духовний розвиток кожного громадянина традиційно пов'язаний із розвитком культури і, зокрема, масових театралізованих свят як її елементу.

4. Висновки та обговорення результатів **Conclusions and discussion of results**

Результати проведеного дослідження, в рамках аналізу процесу організації масових свят та їх впливу на формування національної культури, дозволили дійти наступних висновків:

1. Демократичність масових свят відповідає організації суспільства, а тому успадковує всі характеристичні ознаки існуючої системи управління в країні. Таким чином, цілком природно, що Україна як молода економічна держава розв'язує власну соціальну ситуацію за рахунок вироблення свого власного ставлення до існуючого. І використовувати при цьому доцільно саме масові свята як чинник впливу на суспільну масу.

2. Враховуючи вище зазначене, загальна пануюча атмосфера є безпосереднім і важливим елементом масового заходу. А тому масове свято, ініційоване державою та не підкріплене життєвою правдою, не відповідає суті народного дійства та нежиттєздатне. Свято як засіб утвердження позиції народу чи влади здатне, в цьому випадку, чинити могутній виховний вплив, що з надзвичайною силою проявляється тоді, коли певні ідеї й засади стають власне всенародними і відповідають реаліям життя.

3. Масові свята у процесі організації мають на меті відобразити позицію народу щодо віри в ідеали. Ось чому саме останнім часом, після Революції Гідності (як і Помаранчевої) в Україні, яка власне продемонструвала всі позитивні й негативні якості як регульованого, так і повністю стихійного масового дійства, чітко окреслюється якісне зростання інтересу до масових дійств, зокрема масових театралізованих свят. Що, своєю чергою, ще раз підтверджує їх роль та вплив як вагомого чинника у формуванні й становленні національної культури.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у визначенні масового свята як дійової форми складної організаційної системи, особливого типу прояву культурного буття соціуму, де відображені принципи реального життя, фіксуються і набувають подальшого розвитку культурні надбання народу, що є історично зумовленим чинником процесу становлення національної культури.

Практичне значення виявляється у можливості майбутнього використання отриманих результатів і висновків дослідження для поодальшого наукового вивчення видовищного мистецтва у різних видах та жанрах, для історії й теорії сучасного мистецтва. Використання запропонованих підходів дозволить здійснювати організацію масових свят, націлених на популяризацію і збереження культурної ідентичності населення країни.

Перспективи подальших наукових розвідок полягають у ґрунтовному дослідженні специфіки стихійних масових театралізованих дійств та їх політичного характеру як прояву свідомості народу.

Література

- Бахтин М. Творчество Франсуа Рабле и народная культура Средневековья и Ренессанса. Москва : Художественная литература, 1990. 543 с.
- Бойко О. М. Українська масова музика: етапи розвитку, національні особливості : дис. ... канд. мист. : 17.00.03. Київ : ІМФЕ, 2017. 215 с.
- Воропай О. Звичаї нашого народу (етнографічний нарис). Київ : Оберіг, 1993. 589 с.
- Генкин Д. Массовые праздники. Москва : Просвещение, 1975. 140 с.
- Логвінова О. О. Концепція театралізації як прояв видовищної культури. *Культура і сучасність*. 2014. № 2. С. 49–53.
- Малоока Л. В. Масові свята як чинник формування національної культури. *Міжнародний вісник: культурологія, філологія, музикознавство*. 2017. № II (9). С. 31–35.
- Малоока Л. В. Театралізоване масове свято як соціокультурний феномен. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2017. № 3. С. 61–64.

- Морено Дж. Видение дублера: Морено и Достоевский. *Психодрама и современная психотерапия*. 2003. № 4 (5). С. 80.
- Самая Т. С. Вокальне мистецтво естради як чинник культурного життя України другої половини ХХ – початку ХХІ століття : дис. ... канд. мист. : 26.00.01. Київ : НАКККіМ, 2017. 199 с.
- Структура сукупних витрат домогосподарств. *Державна служба статистики України*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення : 17.05.2018).
- Фрейд З. Введение в психоанализ : лекции. Пер. с нем. Москва : Наука, 1989. 455 с.
- Шарев И. Театр народных масс. Ленинград : Гитис, 1978. 195 с.
- Cremona V. N. *Theatrical Events. Borders – Dynamics – Frames*. Amsterdam, New York : Rodopi, 2004. 398 p.
- Govan E. *Making a performance: devising histories and contemporary practices*. London : Routledge, 2002. 215 p.
- Zadrozynska A. Ludowe obzedy i podania. Etnograficzne i folklorystyczne studia pofownawcze wsi polskiej i macedonskiej. Warszawa : Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Warszawskiego, 2002. 269 s.

Стаття надійшла до редакції 27.09.2018

References

- Bakhtin, M. (1990). *Tvorchestvo Fransua Rable i narodnaia kul'tura Srednevekov'ia i Renessansa [Creativity Francois Rabelais and the folk culture of the Middle Ages and the Renaissance]*. Moscow: Khudozhestvennaia literatura (in Russ.).
- Bojko, O. M. (2017). *Ukrains'ka masova muzyka: etapy rozvytku, natsional'ni osoblyvosti [Ukrainian mass music: stages of development, national peculiarities]*. *Kandydats'ka dysertatsiia [Candidate's dissertation]*. Kyiv: IMFE (in Ukr.).
- Samaia, T. S. (2017). *Vokal'ne mystetstvo estrady iak chynnyk kul'turnoho zhyttia Ukrainy druhoi polovyny XX – pochatku XXI stolittia [Vocal art of pop art as a factor of cultural life of Ukraine in the second half of the XX – beginning of the XXI century]*. *Kandydats'ka dysertatsiia [Candidate's dissertation]*. Kyiv: NAKKKiM (in Ukr.).
- Cremona, V. N. (2004). *Theatrical Events. Borders – Dynamics – Frames*. Amsterdam, New York: Rodopi.
- Freid, Z. (1989). *Vvedenie v psikhoanaliz : leksii [Introduction to Psychoanalysis: Lectures]*. (Trans. in Germ.) Moscow: Nauka (in Russ.).
- Genkinm, D. (1975). *Massovyie prazdniki [Mass holidays]*. Moscow: Prosveshchenie (in Russ.).
- Govan, E. (2002). *Making a performance: devising histories and contemporary practices*. London: Routledge.
- Lohvinova, O. O. (2014). *Kontseptsiiia teatralizatsii iak proiav vydovyschnoi kul'tury [Concept of theatricalization as a manifestation of spectacular culture]*. *Kultura i Suchasnist [Culture and Contemporaneity]*, 2, 49-53 (in Ukr.).

- Malooka, L. V. (2017a). Masovi sviata iak chynnyk formuvannia natsional'noi kul'tury [Mass holidays as a factor in the formation of national culture]. *Mizhnarodnyj visnyk: kul'turolohiia, filolohiia, muzykoznavstvo [International Bulletin: Culturology, Philology, Musicology]*, II (9), 31-35 (in Ukr.).
- Malooka, L. V. (2017b). Teatralizovane masove sviato iak sotsiokul'turnyj fenomen [Theatrical mass holiday as a sociocultural phenomenon]. *Visnyk Natsional'noi akademii kerivnykh kadriv kul'tury i mystetstv [Bulletin of the National Academy of Cultural and Arts Leaders]*, 3, 61-64 (in Ukr.).
- Moreno, Dzh. (2003). Videnie dublera: Moreno i Dostoevskii [Vision of the understudy: Moreno i Dostoevskiy]. *Psikhodrama i sovremennaya psikhoterapiya [Psychodrama and modern psychotherapy]*, 4 (5), 80 (in Russ.).
- Sharoev, I. (1978). *Teatr narodnykh mass [Theater of the masses]*. Leningrad: Gitis (in Russ.).
- Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2018). *Struktura sukupnykh vytrat domohospodarstv [Structure of total household expenses]*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> (in Ukr.).
- Voropai, O. (1993). *Zvychai nashoho narodu (etnografichnyj narys) [The customs of our people (ethnographic essay)]*. Kyiv: Oberih (in Ukr.).
- Zadrożynska, A. (2002). *Ludowe obzedy i podania. Etnograficzne i folklorystyczne studia porównawcze wsi polskiej i macedonskiej [Folk rites and applications. Ethno-graphic and folklore studies of the Polish countryside and macedonske]*. Warszawa: Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Warszawskiego (in Poland).

Received 27.09.2018